

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTOI SZÁLLÁS :
belső magyarutca 408 szám alatt.

Megjelen e lap hetenkint négyszer u. m. Vasárnap, Kedden, Csőtörtökön és Szombaton.
Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr, másodsor 6 kr, harmadsor 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

KIADÓ-HIVATAL :
Könyvtáros, STEIN J. könyvkereskedés.

Előfizetési felhívás!

**Mult számunkkal lapunk folyama
új évnegyedbe menvén át, tisztelettel kér-
jük fel t. olvasóinkat előfizetéseik megte-
telére.**

**Előfizetési ár évnegyedre 3 ft. o. é.
" " egy óra 1 ft.
Az előfizetési pénzek bérmentve Stein
János középütczei könyvkereskedésébe
küldendők.**

Kolozsvár, oct. 2-kán 1861.

Az országgyűlés kitűzésére vonatkozó k. leiratnak a főkegyelmszékhez kiadással nincs a meghívás cselekvénye bevezetve még akkor is, ha az 1848-iki pozsonyi 7-dik és kolozsvári 1-ső törvény-cikkek soha sem keletkeztek volna, ha egy erdélyi országgyűlés jogalapjai s törvényes alkatrészei felett semmi kérdés nem forogna fen.

A Leop. diploma 10-dik pontja az évenkénti országgyűlés kihirdetését a kormányzóra és a belső tanácsra bizza, s a fejedelemtől csak azon utólag gyakorlandó jogot tartja fen, hogy az ezen országgyűléseken keletkezendő határozatokat megerősítse. „Annua comitia — így szól az idéztük törvény — nostro gubernatori et intimo consilio promulganda committimus, reservando nobis eorum omnium, quae sic geruntur, regiam confirmationem.”

Az 1791: 10. törvény-cikkben ezen főnségi jog némileg ugyan kiebb van terjesztve, a mennyiben az országgyűlés idejének és helyének kitűzése fejedelmi elhatározástól tétetik függővé (termino et loco per suam Majestatem defigendo); de valamint az idéztük 10-dik cikk, melynek ezen bevezető soraiból „in conformitate legum patriarum et puncti 10-mibenigni diplomatis Leopoldini,” kétségtelen, miként a diploma 10-ik pontjának nem eltolását, sem módosítását, hanem csak magyarázatát tartalmazza, a karokat és rendeket királyi meghívó levelek által a kir. kormányzók által rendeli szokott módon meghívni: úgy az 1791: 11. t. cikk d) pontja, a hol az idő, mennyire a körülmények engedik, Szt. István király napra van határozva, az országgyűlés egybehívását még kifejezetten a kormányzóra és a kormánytanácsra bizza; már csak a hely kijelölését tartva fen a fejedelemtől.

Ezen törvények egybevetéséből, úgy hiszszük napnál világosabb, hogy az erdélyi „írott” törvények szerint, egy erdélyi országgyűlés összehívása, mindazok után is, a mik az udv. cancellián történtek, az eldöntés processusának még csak küszöbén áll.

Tudjuk ugyan, hogy ő felsége személye körüli azon kormányfőirak, kik hazánk ügyeibe illetéktelen befolyást gyakorolnak, a „leges patriae”-féle phrasok dacára sem sokat törődnek azzal, hogy mi van irva a mi leopoldinum diplománkban s 91-beli törvény-cikkeinkben. Ámde meg van a közkegyelmszékben is, sőt leginkább ott szerepel az az ugynevezett „körülkérlek hatalma”, mely bizonyos rendszabályoknak kivétel a fenálló közkegyelmszék szervek ki-kerülésével lehetlenné teszi. És így, a mi korlátolt felfogásunk szerint, egy erdélyi országgyűlés egybe-
hívása vagy a létező kir. kormányzók beleegyezésével és közremunkálásával, vagy pedig csak ennek fölösztatása, s egy megfelelő hatáskörű testület általi helyettesítése után lehetséges.

Az udv. cancelliáról, míg azon államférfi vezetése alatt állott, ki tudunkra még e pillanatig nem érkezett meg őt tiszteletteljes kegyelettel váró honfittsai körébe, sok egy s más észrevételt hallottunk volt, miként az emberi gyarlóság veleszületett egyik sajátossága, hogy magas hivatali állás s azzal egybekötött javalmak nem oly könnyen áldozhatók fel a jog- és elvűség szellemi érdekeiért. Sőt egy bécsi centralista lap nem rége mondá trivialis cynismussal, hogy egy cancellári állomás sokkal zsírosabb konzerv, mintsem azt holmi alkotmányos ábrándokért oda lehetne dobni.

És ime, az alkotmányos létünk ellen folytatott irtó háborúnak minden egyes kedvezőtlen fordulatát egy-egy újabb adattal gazdagítja történelmünk azon dicső lapjait, melyeken a magán érdekeknek a közjó alárendelése, a hazáérti hazafias önfeláldozás szép tettei vannak följegyezve.

Mi teljes reménnyel vagyunk, hogy az erdélyi kir. kormányzók egy erdélyi országgyűlés kérdésében egészen újból kezd az önvédelem azon nemes harczát, mely a cancellaria elnökét visszalépésre kényszeríté. A törvényesség alapján férfiasan megküzd minden talpalatnyi térről, s csak utolsó embe-
rével adja fel a védelmezésre bizott szent helyeket. Maga azon illetéktelen kormánytestület, mely magát a fejedelemtől és népe közöl erőszakolva, gátolja, nehezíti a kiegyenlítés nagy munkáját, „hazai törvények”-re hivatkozik s a kir. kormányzók „közremunkálását” veszi igénybe. És a kir. kormányzók bizonyosan tudni fogja, melyek azon „hazai törvények”, melyek mindaddig, míg király és ország által eltörölve vagy módosítva nincsenek, király- és országra nézve egyaránt kötelezők; s felbírja fogni hivatásának egész nagyszerűségét, mely a törvények által biztosított s még eddig kétség alá a tényleges hatalom által sem vont közremunkálásban rejlik. Felbebizni fog a rosszul értesített fejedelemtől a jobban értesített fejedelemtől, s vagy diadalra vezet a szent ügyünket, vagy — ez hitünk — egyik sem tekintve „a maga privátumát” átengedi helyét a hatalom engedelmis szolgálóinak, kik „hűséggel alázatos” expedirai tisztet végezzenek a Bécsből jövő parancsokkal.

Hát a megyék? a mostani főtisztok alatt s jelen szervezetükben alig hiszünk két törvényhatóságot az „ugynevezett” magyar és székely földön, melyből egy alkotmánytörvény többségét lehetne kior-
szakolni. Miután tehát a legújabb hírek szerint csakugyan a megyéknek és nem a 30 ezer lélekszám szerint alakítandó kerületeknek kell választani: a kormányt, ha minden áron erdélyi országgyűlést akar, majdnem valamennyi törvényhatóság általános feloszlását és újból alakítását is meg kell kísérelnie.

Elismerjük, hogy mindkét surrogatum nem éppen oly nehezen kapható innen, mint túl a Királyhágón. Ámde tagadhatatlan, hogy a kísérletek végrehajtására fizikai idő mégis csak kell s hogy erre 30 vagy talán kétszer harmincz nap is elegendő legyen, részünkről támaszkodunk benne.

Addig sok víz lefoly a Dunán. Váltakoznak az események, tisztulnak az eszmék, higgadnak a kedélyek s a legrosszabb esetre is az a negatív vizsgálásunk lehet, hogy a hatalom ilyen eszközeivel összeretelendő gyülekezet bizonyára csak gúnyképe lenne egy országgyűlésnek, s mire a főcélra, a reichsrathba küldendő követek választására kerülne a sor, a reichsrathnak talán már hire-pora sem leend.

A „Nord” a magyar róm. kath. clerusról.

— A „Nord” közölve, mikép a magyar kath. clerus az osztrák concordatumnak ellene mondott, mint a mely a magyar alkotmánynyal ellenkezik, továbbá közölve a h-primás esztergomi s az egyri érsek Egerben a megye gyűlésen mondott beszédét, alkalmat vesz magának a magyar clerus érdemei kiemelésére.

„Ha van — ugymond — clerus, mely nemcsak felekezete, hanem valláskülönbőség nélkül minden polgár becsülésére, szeretetére érdemesítette magát, ez a magyar katolikus clerus. Bártran merjük állítani, mikép a történelem nem mutat clerust, mely hivatását nemesebben betölté vala, mint ez. Pedig Schmerling ur csak a napokban mondá az osztrák kamara színe előtt, mikép a magyar clerus még csak a keresztény vallás tanait sem tanítja hűveinek. Nem bizony, mert a magyar clerus visszautasítja az osztrák keresztény tanokat, melyek a nép számára irt katekizmusban azt tanítják, hogy „az alattvaló” kötelessége feljeleníteni vagy jelentetni a titkos gyűlekezeteket, s kikémleni a hitlen alvalókat, hogy véték önként és késedelem nélkül nem fizetni az adót, mit a fejedelemtől tetszik követelni. A magyar clerus mindenek előtt polgár és hazafi. Ha az egyházban s a betegek és haldoklók ágyánál Isten szolgálja, a gyűléseken a szabadság véde s a törvény őre, ha pedig a hon földé szabadságát kell küzdenie, épp oly vitéz katonára csatamezőn is. Hat püspök halála nevezetesíti a mohácsi gyászos veszteséget; azonban nem szükség oly messze mennünk: 1848-ban sem mulasztá a hazafias szellemű papság kiszolgáltatni illetékét. Honnan e ragaszkodása a ma-

gyar clerusnak az alkotmány, a haza törvényeire, míg más országban névszerint Ausztriában a papság államot képez az államban, s inkább hódol a concordatumnak, mint az ország törvényeinek, ultramontan a helyett hogy hazafilenne, s más életet él, mint azon társadalom, melyben van? Ez onnan van, mert a magyar clerus előbb nemzeti és polgár s azután pap. Az isteni törvény nem ellenkezik a polgárral, a római törvény előtte addig érvényes, míg a haza törvényeivel össze nem ütközik, az egyház maga nemzeti, s az alkotmány nem ismer nagyobb urat magánál. M. O.

Erdély alkotmányos függetlensége. (A. Papiu Harianutól.) (Folytatás.)

De térjünk vissza az 1848-iki unio törvényre, és következtessük, hogy az a törvény semmit erő volt:

- 1) Mivel a románok tudta és akarata ellen hozott.
- 2) Mivel a románok óvást tettek ellene azelőtt, hogy hozott volna.
- 3) Mivel Kolozsvárt is terrorizmussal hozott.
- 4) Mivel abban a perczben, a melyben érvényesíteni akarták, a románok fegyvert fogtak, és legdrágább vérüket ontották ellene.
- 5) Mivel Erdélyben közhírre soha se tétetett, és nem is tétethetett.
- 6) Mivel tette soha sem hajtott végre.
- 7) Mivel Erdély valamint az 1848-iki forradalomig Magyarországól független volt; hasonlólag független maradt a forradalom után bekövetkezett abszolút kormány alatt is.
- 8) Mivel maga az october 20-diki, és február 26-diki diploma is megtartja azt előbbi teljes függetlenségében.
- 9) Mivel végtére valami szörnyűség, és a jelen polgárisodott népek között uralkodó legmagasabb elvek barbar ki-gyúlölése volna, hogy a minoritás szabjon törvényt a majoritásnak! Minden magyarországi törvényhozók sofiáim, legyenek azok bár Magyarország minden törvényeinek legkínzóbb ismerője Deák által szerkesztve, nem bírhatnak több erősséggel mint a tény, és az igazság. És tény és igazság az, hogy Erdélynek egész népe életét veszélyeztetette s vért ontotta egy aristocratiail török ellen, melynek az volt a célja, hogy Erdélyt eladja az idegeneknek. A roszakból semmit sem feledehetek el: oh magyarok! a helyet, hogy kibéküljete a románokkal, és értesetek egyet a közös ellenség ellen, ti nem színtek meg fölhevni őket nem egy egyenlő testvériségre, hanem egy szégyenítő rabzolgaságra, melynek egyedüli emléktől is minden igaz román lelke elborzad.

Egy aristocratius nemzet éppen olyan mint egy abszolút kormány: megjavíthatlan és nyakas, mint a bourbonok és magyarok. Egy ily szerencsétlen nemzet a legkiváncsabb eszköz a reactio és absolutismus kezében.

Gondolom, hogy teljes nyilvánosságig megfejtettem Erdélynek magyarországtól függetlenségét. A Leopoldi diploma, a pragmatica sanctio, az országgyűlések határozatai, az ország és fejedelemtől annyiszor ismételt eskü, a Kolozsvárt hozott úgy nevezett unio-törvény szörnyűsége és érvénytelensége: ime Erdély Magyarországtól függetlenségének dühöndöztető okmányai.

Tehát valamint a magyarok azt tartják, hogy első s legszentebb kötelességük óvást emelni az ellen, hogy a 26-diki februárius ausztriai constitutio által Bécsbe hivatnak, ámbár ezen constitutio az országok önállóságának legalább némi árnyát elismeri: hasonlólag, sőt sokkal szentebb és drágább kötelessége az Erdélynek és a románok óvást tenni, és minden erejéből ellentállani nemcsak jogai lábbal tapodásának új erőszakos megkísértése, sőt egy nép és ország minden jogai alapjainak semmivé tétele ellen, egy oly kísérlet ellen, mely reménységüket is kioltja, hogy valaha mint állam és nép szerepelhessenek, azon kísérlet ellen, mely arra törekszik, hogy a románokat Magyarország és a magyar nemzetiség üstjébe olvasza, a magyarismus vas-üstjébe.

III. Eddig megmutattam Erdélynek Magyarországtól alkotmányos függetlenségét törvényes szempontból tekintve. A románoknak azon szeretet mellett, melylyel hazájok szabadsága és függetlensége iránt viseltetnek, 1848-ban más politikai indokai is voltak Magyarországgal bármint egyestőlől őrizkedni.

A magyarok egy Ausztria ellen intézett forradalomra készültek. Erdély azonban nem volt elkészítve egy német és muszka háborúra. Különösen az erdélyi románok nem találtak semmi érdeket abban, hogy magyar név alatt, magyar lobogók alatt, és a magyarok nagyobb dicsősége végett egy félelmes háború viszontagságai alá vessék magokat; annál kevésbbé, mivel jól tudták a románok a történelemből, mily szerencsétlenek voltak a magyarok forradalmaik alkalmával, és hogy Erdély 300 éven innen valahányszor arra vitte a bűn, hogy azon végzetlenség forradalmakban résztvegyen, mindannyiszor borzasztólag meglakolt, a míg a 17-dik század vége felé a magyar forradalomnak következtében elveszté függetlenségét és souveranitását, alávettén a haubsburgi háznak. *)

Jól tudták ezt 1848-ban a románok, és nem akarták a Bethlenek, Tököliek és Rákócziak nyomdokait követni stb. hanem követék Cserey tanácsát, ki habár székely, de jó hazafi volt, és a 17-dik században jósló szavakkal sirva mondá: „O szeretett hazám Erdély, végy tanuságot legalább

*) Tehát a ciklikiró szerint ez is egy calamitas. Szerk.

a jövőre, hogy ne egyesülj a magyarországiakkal, nehogy oly szörnyű sokat szenvedj mint most szenvedsz. ... Erdélyre a szerencsétlenség mindig Magyarországtól, és a magyaroktól származott. ... Így vesztettük el a hazát, és a szabadságot. ... A románok fontolóra vették azt is, hogyha a magyar forradalom győzni fog, Erdély a magyar törvények szerint el fogja veszíteni függetlenségét, és a románok nemzetiségüket. Megfontolták a románok azt is, hogy nekik nincs semmi hasznuk abban, ha Ausztria ellen fölkelnek, mindaddig, míg a magyarok nem veszik fel az európai civilisatiónak keresztjét, azaz míg nem fogják tudni, mi az egyenjogúság, mivel a románoknak nem állott és nem áll semmi érdekükben a német elnyomást fölcsérélni a magyar zsarnoksággal. Megfontolták még azt is, hogy ha a magyarok most is, midőn Ausztria még erős, s még nagyon félhetnek cselszövényeitől, akkora büszkeséggel és igazságtalansággal viselkedtek és viseltek a románok iránt, hogy fogják magukat viselni akkor, midőn ezen aggodalomtól mentek lennének! volt Magyarország és Erdély magyar királyok és vajdák alatt is; voltak idők, midőn a magyarok egyedüli urai voltak ezen országoknak jól emlékeznek a románok, s nem is illik elfeledniük mind addig, a míg a magyarok igazságosak nem lesznek, ezen igazságtalanság magyar uralom emlékeit, Verbőczeit, az Aprobátát és Compilátát, a melyekre a magyarok máig is hivatkoznak. Ha korlátlanul tartott volna ezen magyar uralom máig is, bizony nem tudom nem lettek volna erőszakolva a románok mind magyarokká lenni, mint a Hunyadiak, valamint majd minden román mánások, vagy egy más Negró vagy Dragos vajdával elhagyni Magyar- és Erdélyországot; s talán Dobrogiára vándorolni. 1848-ban a földnép felszabadításával akarod reászedni, holott ezt a balázsfalvi gyűlés a kolozsvári országgyűlés előtt már meghatározta; micsoda garanciái vannak a felszabadulásnak is nemzeti jogok nélkül, hogy ha a magyar aristocrazia az ország egyedüli és független urává tette volna magát.

Mindezekből következik, hogy nem csak az ország jogai, hanem a legbőlebb politika is arra bírta a románokat, hogy tartózkodjanak Erdélynek Magyarországgal egyetlenségétől. Vannak még a magyaroknak néhány furcsa indokok az Erdély s Magyarország közti unio fentartására: oly indokok, melyeket jó lesz egy kissé megvitatni.

Azt mondják a magyarok: Erdélynek Magyarországi unioja nemzeti szempontból tekintve, réánk nézve egy élet- és halál-kérdés, mivel Erdélyben is laknak jókora számú magyarok, és ha ez nem egyesítne Magyarországgal, ezek a magyarok előbb vagy bátrabb annyi millió román között elvesznének. Aztán Erdélyt elhagyni annyit tesz, mint azt a töröknek engedni át, (nem tréfálok: ezek a híres magyar regényíró Jókai Mórának szavai, melyeket a múlt napokban mondott a pesti országgyűlésen).

Hozzá teszik még a magyarok azt is, „Erdélynek Magyarországi unioja” stratégiai szempontból véve, jövőendő nagyságunk elkerülhetetlen feltétele.

Magyarország Erdély nélkül nem felelhetne meg a gondviselés által reá bízott hivatásának a kelet civilizációjára végett. Erdély az ő Dácia közepében egy valóságos természetes vár; a középpontján lévén uralg Bánát és Bihar téerein egész a Tiszaig, uralg Moldova hegyein és völgyein egész a Dnuszterig, és Oláhországon egész a Balkánig. Erdély egy valóságos stratégiai középpont, mely urra tesz a környéke felett. Csak a régi rómaiak esmerték Erdélynek stratégiai fontosságát, itt erősödtek meg ők, itt volt Sarmis-Gegethusa. A római legiók szándékkal hagyták oda Dáciát. A barbar népek nem ösmerték Erdélynek ezen stratégiai előnyeit, azért is buktak el egymás után. Ti románok ezen kárpátoknak köszönhetitek nemzeti lételeteket. Maga Negró és Dragosiu ezen örökös kárpátok kebeléből mentek át, hogy a Dunafejedelemséget megalapítsák. A mi időkben is a német császárok, midőn erőknek valának két egész századig küzdtek a magyarok, románok és törökökkel, a míg Erdély urai lettek. Puchner németei és Lüders kozákjai 1849-ben kivonultak Erdélyből, midőn Janca, a ti rendetlen legióitoknak vezére, Erdélynek nyugati havasaiban hőiesen fenntartotta magát és a hányszor a havas szorosaihoz közeledék, keményen megvert s félelmet öntött belénk Kolozsvár és Hunyad területén, sőt egész a Tisza partjára rohamjaiktól félelmünkben nem tudtuk megvédeni Erdélynek Oláh- s Moldavország felőli szorosait. És így a németek és muszáknak minden nehézség nélkül visszajöttek azon a helyen, a melyen kimentek.

Hogy tehát egyszerűen az erdélyi magyarokat a pusztulástól, másrészt pedig az ily stratégiai pontot valamely szomszéd kezeiből megmenthessük, Erdélynek Magyarországgal egyesülése nemcsak nemzeti létünk biztosítása, hanem Magyarországnak jövőendő nagysága tekintetéből is szükséges: mivel Magyarország csakis mint Erdély ura, és csakis Erdély által juthat a dunafejedelemségekhez történelmi jogainak birtokába, melyek törvény szerint a legbecesebb részek a magyar korona drága gyöngyei. (Folyt.)

Szász nemzeti gyűlés.

A sept. 2-diki ülésben előadó a gyűlés elibe terjeszti a szász-sebesi követeknek a múlt ülésben nem referált indítványát, mely így hangzik:

„Miután a „Sachsenland” elnevezés Erdély alaptörvényeiben sehol se fordul elő, hanem csak 1848-an innen kereszteltetett törvénytelen módon a fundus regius nevezet alatt ismeretes terület szász földnek, „Sachsenland”-nak, s ez által mások is, a kik az erdélyi alaptörvényeket nem ismerik, ezen nevezet használására félrevezetettek, ennél fogva a míg a fundus regius név törvényhozás útján meg nem változtatik, addig minden oklevélben a fundus regius elnevezés tartassék meg.”

Miután a kérdés már tárgyaltnak nyilvánított, az indítvány egyszerűen visszautasított.

Előadó felolvassa Szász-Sebes szék községeknek a szék követséghez intézett, s román nyelven szerkesztett iratát, a melyben a követek eddigi magatartása iránt helyeslés, és személyük iránt bizalom nyilvánítatik; végül Papp követnek egy ellenőrvását azon ut és mód ellen, melylyel Szász-Sebes városi communitása és magistratura tiltakozása tár-

gyaltatott, ezen ellenőrvás azon kéréssel végződik, hogy a székbeli községek nyilatkozata, valamint az ellenőrvás is tudomásul és jegyzőkönyvre vetessék.

Vita nélkül teljesített.

Előadó jelenti: Brassó tanácsa cs. k. nyilvános jegyző Conradot jegyzői ügyeinek folytatásában megakadályozván, az e miatti sérelmével a szász nemzeti gyűléshez folyamodott. Az e tárgybani irományok a brassói tanács által tudósítás mellett felterjesztettek, mely tudósításban azon nézet fejeztetik ki, hogy a szász alkotmány visszaállítása után a notarok intézménye nem ismerhető el. Előadó (Gust) indítványozza, hogy a notarok intézménye továbbra is tartassék fenn, de címéből a „császári királyi” elnevezés, mint alkotmányos szerkezetünkkel ellentéző, hagyassék ki.

Stebriger felhossa, hogy ő fige a cs. k. törvényszékeket feloszlatván, egyszersmind azoknak minden függelékét feloszlatva.

Wagner szintén oda szavaz, hogy ezen intézmény megszűntnek tekintessék; ellenben

Schuller annak érdekében előadó indítványát támogatja.

Szavazásra kerülven a dolog, a cs. k. nyilvános jegyzői intézmény 11 szavazattal 6 ellenében megszűntnek nyilvánított; — azonban

Elnök azon különösen hangzó nyilatkozatot teszi, hogy ezen határozatot nem bocsáthatja ki, míg e tárgybani magasabb helyről utasításokat nem kap, mert azon nézetben van, hogy a szász nemzeti gyűlésnek nincs joga cs. k. hivatalokat, minők a cs. k. jegyzőségek, feloszlatni.

(Minek való volt tehát a tanácskozást egész a határozathozatalig bocsátni? k. k. szerk.)

Előadó bejelenti Domzsa indítványát, miszerint a szabályszerű revizióra kiküldött bizottság oly módon szélesbítették, hogy az Erdélyben elő mint három (+ 1) nemzetiséget legalább két tag képviselje.

Miután a nemzeti gyűlés e tárgybani már határozott, az indítvány nem bocsátatik tárgyalásra.

Ezután másik előadó (Trauschenfels) felolvassa a törvénykezési bizottság jelentését és statutum-tervét a felek képviselőinek a szász földön való szabályozását illetőleg.

A sept. 3-diki ülésben előadó Wagner indítványozza, hogy a közigazgatási költségek fedezésére előleg utalványoztatása végett egyenesen a császár ő felségéhez felirat intéztessek, melyet saját szerkesztménye szerint fel is olvasott. Ezen felirat, mely a gyűlés által helybenhagyott, legalább is tapintatlannak nevezhető, a mennyiben abban oly dolgok érintetnek, a melyek a szász nemzet részéről a széklői szék és megyék ellenében szolgai árulkodás színét hordják magukon. A szász nemzeti gyűlés 40,000 forint akar előlegül megvenni ezen felirat által. Valony bizonyosabban ezelt ére azért, mert legalázatosabb feliratban avál dicsekszik, hogy „a szász nemzet a megyék és a széklői székek magatartásával (Gebaren) ellenkezőleg, a legmagasabb határozatok fogantatásában, a közbéke és rend és rendezett jogállapot biztosításában fáradozik!” Továbbá, hogy a szász városok koldusbotra jutottak „az 1849-ben az insurgensek által rájuk vetett hadi adók és borzasztó szállítmányok miatt” — szintén felhozzatik a felirat alapjául. Avál is dicsekszik a szász nemzeti gyűlés ezen feliratában, hogy a szász nemzet aránylag legtöbb adót fizet, s a „stemplit” és az illetéket maig is hűségesen fizeti. Igazán szánjuk a szegény szász nemzetet!

Marosszéknak szeptember 24-kén tovább folytatott bizottmányi ülésében a tegnapi u. m. sept. 23-diki jegyzőkönyv felolvasása és helybenhagyása után:

1. Olvastatott a fels. kir. kormányzásoknak leirata, ugy nms. Udvarhelyszéknek átirata a már sokfelé dühöngő marhavész tárgyában. Határozatott: a bizottmány felbaltalmazza, sőt kötelességévé teszi tisztségünknek a sietőleges erőlyes intézkedést e tárgyban s egyszersmind elzártni végzé mindenütt a szék széleit ugy, hogy széklükbe semmi szín alatt szarvasmarhák be ne bocsáttassanak, ugy a vásárok is szintén betiltattak.

2. Id. főkirálybíró ur elődjá és egyszersmind olvastatott, hogy a bukott rendszer még fenálló maradékai a Bezirks-Steueramtok az árjai pénzek kiadását megtagadták és kiadni nem az illető árvaának vagy gondnokaiának, sem tisztségünk átiratára az árjai bizottmányoknak még jelenben is vonakodnak. Határozatott: a fels. kir. kormányzásokhoz irassék meg, hogy eszközölje azt, miszerint az árva pénz adassanak ki.

3. Olvastatott: a széklük havasa megvizsgálására s ennek mikénti jövedelmezteséről javaslattele mult gyűlésünkől kiküldött bizottmány munkálata. Határozatott: köszönetet szavazva jegyzőkönyvileg az e tárgyban erőlyesen működött bizottmányoknak, ajánlata elfogadtott.

4. Olvastatott: több volt táblabíráknak (assessoroknak) kérélmé, melyben assessorágukat visszakapni a régi mód szerint kéri. Határozatott: a tisztség derék- és alszék együttes elhatározására bizatik az assessorok illetőleg törvénykezési segédék számát megszabni, azokat a volt assessorokból nevezvén ki.

Végül heves vitaközlásra adott alkalmat M. Vársárhely városának, még a néhai rendszer alatt megállított s jelenben is folyamatosan levő nagy vámolatási tárfíjja, mely tárgyban hosszabb szóváltás után egy bizottmány nevezte tanácsával az 1848 diki tárfíja szerint leendő vámolást esz- közlendő, s ha netalan a város azt megtagadná, azon esetben ezen kinevezett bizottmány a jövő gyűlésre adja be véleményét, hogy visszatárlásra (azaz: hogy széklük vásáros helyein mi is a városiak irányában hasonló nagy tárfíjat állítsunk meg), vagy pedig a követett vámadásnak a nép általi megtagadtatására szorítkozunk.

Ezek után a jegyzőkönyv felolvasatott, s megerősített és e bizottmányi gyűlésünk a viszontlátásig eloszlott.

Közlő: J. ... D. ...

Sz. Udvarhelyről egy sept. 8-káról kelt, a nemes szék bizottmányi gyűlését s csekély személyemet annyira megróni czélzott, s annyi felsőbbiséggel és terrorizáló hangon írt cikkekre, melyben gyűléseink határozatai következetlenséggel, személyem nemtelen indulatokkal vádoltatnak, szólnom kell bátran, de több történelmi büszséggel s mindenekfelett igazságosan.

A nemes szék bizottmánya, az üsgytilés azon határozatát, hogy semminemű császári hivatalokkal ne érintkezék, általánoson annyira megtartotta, hogy a miatt több egyéneknek nyilvános kára is történt; s ilyen valóban azon állítás, hogy az urbéri törvényszéknek ítéleteit teljesedésbe venné, mivel ezek merőben hiányzanak, csakis annyi tetteik, hogy a tisztséghez átküldött irományokat az urbéri törvényszéktől a feleknek kiküldi; de minden más császári hatóságoknak megtagadását félre tétetni rendeli, oly határozottan, hogy a császári adó felügyelőség irományait több e tárgybani sürgetések, sőt a f. kir. főkormányzók rendeletere is még soha ki nem adta, s miután a vádló czikkirő is a bizottmány egyik tagja, miért nem figyelmeztette a bizottmányt bár egy szóval, e sürti következetlenségek képzelte bizonyról.

A mi Udvarhely városának állását illeti: Udvarhely városa nyolcz száz telekkel többől álló mezőváros, melyből a forradalom előtt mintegy 70 telek volt kiváltságos, a többi általánoson a nemes szék hatósága alá tartozott. A szerencsétlen idők bekövetkeztével b. Heide öket, mint akkoron független önálló hatalom, összevonta s egy tanácsot állított, mikor is a nemesi széklük, mely a szék hatósága alatt állott, tizenkétezer pengő forintjánál több tökéje volt, a polgári rend kaszárja üres, sőt adósságokkal terhelve. Az 1849- és 1850 diki évbeli hadjáratok alkalmával a nemes szék lakosai által sok termékészletek adatván be a katonaság számára, melyek mint Udvarhelyt kiszolgáltattak, a katonaság által onnan nyugtatványoztatott, s ez okon a szék lakosai hátrányára a város kivett még 1853-ban tizenötezer háromszáz pengő forintot, s így nem a tödsítő tiszteletes ur igénytelen állítása szerint a város összesítése, hanem a nemes részszel kapott s a szék lakosaitól a katonaság számára adott termékek árába, a város által helytelenül kivett pénzösszegeből vette birtokát, miből már a császári hivatalok idejében, hogy tizenegyezer kilencszáz betvenkét forint a szék lakosainak visszafizetessék, két hatóság előtt megítéltetett.

A hasonló szintű eljárásoknál nem mellőzhetem, hogy meg ne említsem, miszerint a magyar seregnek innen lett kihuzódásakor az álladalmi raktárakban több ezer köböl gabona s másféle ezereket megérő élelmiszerek maradván, azt némely városi polgárok, kik a közelebbi alkotmányosan lett szervezéskor nagybárra városi előljároság tagjai lettek, jogtalanul elcsajátították, valamint a falvakra kivett sarchozoknak is nagyobb részét, mi a lefolyt 12 évi császári abszolut kormányzás alatt is gyakran emlegettetett, de tiszta derűre csakis a város tanácsa közelebbi szervezésével jött, midőn a kisebbségben maradt párt a maga beadott óvása által az előljároság több tagjainak erkölcsi életét elvéve, s az eddig gyöngén hálózott büntetőiől a fátlyot teljesleg levoná, s hogy ilyen egyének közt bizottmányi tagságból kihagytam, mely megistételést eddig nem is tudtam, azért csak köszönettel tartozom, mivel azt különben sem fogadtam volna el.

De hagyom ezeket s több még más ilyeneket, s megemlítem a kiirt következetlenség s hazafiságtalanság okait:

Midőn közelebből alkotmányos életünk némely formája visszaadott. En voltam első a szervezés alkalmával, ki mint udvarhelyi birtokos is általánoson javaslam, hogy a város kormányzását hagyjuk egy hatóság alatt, csakhogy a szék és város közti viszonyokat állítsunk meg, s e tekintetben igazán működtem is, miért az akkori város képviselősego hozzám elismerő bizottságot küldött. En ekkor is a széklük lehető viszonyok békés kiegyenlítésére kerve, a város egyesülése mellett nyilatkoztam.

A viszony régebben pedig a következő volt: Mig az egész városból csak 70 telek vala kiváltságos, ha a kiváltságos részek terhes rabjai voltak, azokat a szék maga tömlöczében tartani, ha kettőnél több fuvar szükségeltetett, azt előállítani a szék volt köteles. A mit ha a város együtt marad tovább nem tehet.

A város bel- és külkormányzása mindig a két fél közönség választottjai által, kik a polgári és nemesi részből választattak, vitetett; s ezáltal a nemes széklüknek is a városi ügyek jelesen hűsvágás, vámolás s több effélékbe befolysa volt, miáltal eszközöltetett az, hogy a hús rendes árban s rendesen méretét, nem ugy mint most, hogy midőn Erdély minden városaiban 13 s 14 kron vágatott, Udvarhelyt sokáig, mint szokás mindig a legrosszabb hús 18 kron s rosszszul méretét, minek főka, mivel a város kapitánya a mérsáros csehmasternek testvér-bátyja. A vámot tetszések szerint emelik, s annak felszedését a falukról maga szükségéi kielégítésére bejövő szegény néptől kíméletlen durva eljárással erőszakolják.

A nemes szék bizottmánya a nemes városról a fennebbiek fölötti szükséges egyezkedésre a szék tisztségét utasította, a tiszti szék a maga kebeléből biztosokat nevezve ki, felkérte a nemes várost hasonlóan bizottmányt nevezni ki, kik közös egyetértéssel a méltányosság alapján egyezkedjenek, mi a városnál több versen stírtgettet, de a város egyezkedés helyett a rabok ügyében a f. kir. főkormányzókhoz folyamodott. A hűsvágatás körüli szükségesekre a tanács felszólítására kirendelt igen alkalmas bizottmányok pénztárnok Ferenczi Miklós urat csak elein, de később nem fogadta el, miről körülményes tudósítás megtevén, mind a rabok ügyében kíméletlen eljárása a tanácsnak, ugy az is, midőn két fuvarnál több szükségeltetett a város helyetti fuvaradást a széklük sürgette, a bizottmány előtti tárgyalásra tétetvén.

Midőn a nemes város többszöri felszólításra is egyezkedni nem kívánt s a szék hatósága alá vissza vágyó több tekintélyes udvarhelyi birtokosok is a szék hatóságát rájuk kiterjesztetni szorgalmazták, a város, főleg a jelenlő városi nemes részen lévők azon tiltakozására, hogy a szék-

nek nincs joga magáról őket akaratlanul eltaszítani. Én, ki udvarhelyi birtokos vagyok s a forradalom előtt a városnak is több évig királybírája voltam s a város állásáról teljesleg ismeretek, kötelességemnek ismertem minden régi állapotot fölfedteni, indítványoztam, hogy miután a város egy része a szék ellenében oly méltatlan eljárásokat tesz s egyezni nem kíván, a szék a maga jelen még törvényesen meg nem színt hatóságát terjeszse ki a városnak a székhöz tartozó részre, annyival is inkább, minthogy azt a városi nemes-rész nagy része kívánja. Mely indítványom elfogadtatván, határozatul kimondották s elrendeltették.

Ez azon nagy következtetés, mely mián a bizottmányi gyűlés tekintélye s csekély személyem oly tüzesen megtámadtatott.

Az igaz, hogy alkotmányos életben a vélemények kimondása nem tilos, hanem nemcsak papíron, a mely jót, rosszat megismerve s nevelő az újsággyűlések kedélyeit, hanem tanácsstermekben s tettekben kellene a lelkes hazafiságot, mint a nemzet fia, nem pedig az újság-szerkesztőség gyöngye napszámása, kintintetni, akkor aztán bizony számíthatna ezekről nemcsak a protestáns ügy, de a haza ügye mentorságára is.

Kérem mindazon birlapok tisztelt szerkesztőit, kik ezen ügyben tudósítást tettek, sziveskedjenek jelen öszinte igazoláson közönműsre juttatni. Sz. Udvarhely, szept. 22-én, 1861.

Ugron Károly.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsmegye főispánja jövő hétfőre, az az; folyó hó 7-dikére az urbéri törvényszéki bírák megválasztása végett rendkívüli bizottmányi gyűlést hívott össze.

Közelebből elmúlt vasárnap reggelén 3 és 4 óra között egy hajmeresztő eset adta elő magát a baromvásár terén, két egymáshoz közel eső vendégülösök vendégülöi között. Az eset ez: öt vagy hat részeges kömives legény be megy A. vendégülöshöz; ott részegségüket tetéztve, miután javában kiszemelték magukat, elindultak B. vendégülöshöz. Ez utóbbi azért, mert a házánál tekintélyes polgári családok gyermekei táncestélye volt, őket be nem eresztette. Szemlélte káromkodások között B. vendégülös felszólítására elvonultak, de fél óra múlva újra megjelentek s az ablakokat kövekkel dobálták; ekkor a még le nem fektűt A. vendégülös, kinek egy növedék-leánytestvére B. vendégülös szállásán jelen volt a táncestélyen, nővére után sietett s pirongató és rendre utasító szavaival B. közebejöttével a rakoncátlanokokat elutasították. De egy óra múlva újból visszajöttek s fenyegető állásba téve magukat, fenyegetések között követelték bebozsátatásukat. A megijedt B. által futott A. vendégülöshöz, ki álmából fölkelte a veszély helyére futott; kezébe vévén kis fiacskáját nádvesszőjét. Ennek segélyével az egyik hatalmaskodót néhányszor illelti, de a részeges és a polgárok csendjével semmit nem gondoló karaván elfut, s futás közben az egyik, egy verekedésről elhírhedt fickó neki fut egy dorongnak, abban elbotolva, esése közben a bal szeme táján megütve, orvosi vizsgálat tanúsítása szerint azonnal meghalt, az esetre a két vendégülös elfogatott a nyomozás sikeresebb véghezvitelére.

De még a László, vállalkozó szellemű kiadó-könyvtárosunknál következő ajánlásra méltó kiadványok jelentek meg: 1) „Türedék egy menekült naplójából,” regényes korrájk két szakaszban, írta Haray Viktor, ára 1 ft 20 kr. 2) „Kolozsvári Naptár” 1862-dik évre, első évi folyam; Erdély alkotmányos tisztá névtárával és iparczimtárral; ára 36 kr. 3) „Honnvéd-induló,” zongorára szerző Pongrácz József; ára 40 kr. 4) Etelka-négyes, gróf Mikes Etelkának ajánlva, szerző Pongrácz Lajos; ára 65 krajczár.

A „Kronstädter Ztg.”-ban következő figyelemreméltó cikkeknek olvassuk: „Több bécsi lapban az erdélyi szászok a magyarokra uszítottak. Oly kísérlet, a melynek semmi eredménye. Az erdélyi szászoknak az itteni nemzetekkel együtt kell élniük; azok a bécsi urak pedig jó távol vannak tőlünk, s őket semmi se érheti. A szászok közt a Magyarországi unio (intézi) hajlam mind szélesebbé válik, s ha az uszítások (hetzeien) így folynak, nem messze lesz az idő, midőn a nép kevés kivétellel egyértelműleg az unio mellett fog nyilatkozni!” — Miért? Mert a jobb meggyőződés naponta győri azon elfogultak és ki-sértettelők sorait, a kik a Magyarországi unioiban csupán specialis magyar érdeket akarnak látni.

Segesvárt egyik tüzvész a másikat éri. A kedélyek roppant izgatottságban vannak. Hírek keringnek, hogy fenyegető levelek találtak volna, melyekben a lakosság azzal rémítették, hogy bizonyos napon a város több ponton lángba fog burulni. A város utcáin éjfélnél polgári és katonai őrsapatok portyáznak; mindenki siet vagyonát biztosítani, s a biztosító társulatok jelentékeny bevételekkel gyarapodnak, mert a polgárok maguk alaptalan híreknek, a minő tán a fenyegető levelekről szóló is, hitelt adva, egymást rémítik.

A feldűnasoron — írja a „M. O.” — a napokban oláh lobogós gőzös költött ki, hat teberszállító hajóval. Mivel a többi terhen kívül az orosz hadsereg számára 26 hídkezelő is szállít, a bálmuló közönségnek többféle gyanítás s okoskodásra adott alkalmat. E hajó tulajdonosa Meyer ur Linzben, a ki azt az Al-Dunán akarja járattani.

A magyar időségi sajtó utjai ismét tövisesek kezdenek lenni. Míg Bécsben hónapok óta megszűnt a rendőrségi lefoglalás, a pesti politikai lapok rendre kezdik jelenteni, hogy egyik vagy másik számuk lefoglaltatott. A „Pesti Napló”, „Magyarország”, a „Csatár” s a „Bolond Miska” már részesültek az agyonhallgattatási rendszer rémkorára emlékeztető sajtórendőrségi rendszabály kellemetlenségeiben. Ismerve a Bécsben jelenleg uralkodó miniszterium kormányelveit és céljait, tán nem is csodálkozhatunk nagyon a jelenségen. A közvéleménynek alkotmányos országokban két közönsége van: a népképviselő, és a sajtó. Az országgyűlés feloszlatott; most már a volna hátra, hogy a politikai sajtó száját fogják be.

— Auguszt. szász-koburg-góthai herceg 200 frtot ajándékozott a Markó-képtárak a pesti nemz. muzeum részére leendő megszerzése végett. Az adakozások még mind nem fedezik a szükséges összeget.

Pestet általában Magyarországot mind több-több európai hírnevű férfiú egyéniség látogatja. Jelenleg ott mulat Garnier-Paget ur, Franciaország 1848-diki ideiglenes kormányának tagja. Most meg egy más világválasztó-szerű vendégérkezést várják, s ez Napoleon császár híres röpirat szerzője De la Guéronniere ur, ki néhány napi Pesten mulatás után keletre utazik. Derby lord pedig a napokban érkezett a fővárosba.

Schlosser Kristóf Frigyes, híres német történetíró f. hó 23-án élete 85 évében Heidelbergban meghalt. A magyar nemzet irányában elfogult, és ellenséges indulatú volt; de azért mégis nyugodjék csendesen!

— A pesti táncvirágok egyik szépe — írja a „Hölgyfutár” — a bájos és lelkes Kozma Ida k. a. férjhez ment gróf Rhédey Lajoshoz.

A debreczeni „Repülő-lap” szerint ott Sz. István napkor a katonaság három mozsárgyut kért a városháztól üdvölvöldözésre, s mai napig se adta vissza.

Weiss ur, a „Journal des Debats” ismert magyarellenes munkatársa, mint a „M. S.” írja, tán a tiszteltjé incassálása végett, Bécsbe érkezett.

Érdekes tudni, a mit egy utazó ír, hogy Tersattóban, Fiume keleti oldalán, hol egykor a Frangepánok vára állott, évenként nagy búcsújárás és sokadalom tartatik. A tarkaságban különösen kitűnnek Veglia lakói, mint a kik fekete ruhát viselnek. Miért van ez? kérdé az utazó. „Mióta Veglia lakói feledhellen urakat (princeps) Frangepánt I. Lipót lefejeztették, azóta ők örökös gyászban járnak.” Ez volt a felelet.

Jámhor Pált a jeles képviselőt, ki mint költő Hádor név alatt országszerte ismeretes, a szabadkai főgymnasium igazgatói állomására egyhangulag megválasztották.

Győrötti A. magyar királyok hadjáratai, utazásai és tartozkodási helyei” című nagyon érdekes és becses munka jelent meg; írta Ráth Károly. Következni fognak utána az erdélyi fejedelmek hadjáratai, utazásai, tartozkodási helyei s a magyar királyok utazási és tartozkodási helyeiről írt, s már készen álló munkák.

A pesti nemzeti színház egy új magyar operát fogadott el; ezime „Szép Ilonka”; írta Mosonyi Mihály.

A „Magyarország” írja: A gyulai és zárandivásárokon vett, Erdélyből hajtott marha által hozottat be a marhavész Szionda, Sz. Tamás és Forrai-Ruzsák nevű pusztákra, a hol az nagy dultást okozván terjedett el az aradi határban.

Báró Hübnér Párisba utazott.

Ypsilanti herceg menyegzője báró Sina leányával októberben történik Bécsben.

Egy olasz-magyar légioista hazánkfiának magán leveléből kiemelendők tartjuk a következőket:

Jelenleg Salernóban vagyunk ideiglenesen, és így a tengerpartján, a hely oly gyönyörű az este — oly szép tekinteni a tenger hánykódását, hallani vész alkalmával annak zúgását, hogy azt felfogni ember képtelen — ha nem látja, nem hallja a természet ezen gyönyörű játékát. Én két velem jött fiatalabb társaimmal a tüzérségnél vagyok, a Piros a huszároknál, Jankó pedig a bakáknál, Szitás pedig szakaszvezető. Sándri, meg én, káplárok, Semsei meg Jankó eddig még közbeharcosok, a minék okát csak úgy lehet feltalálni, ha látjuk a légiont a hol nagyobb részt művelt, tanul egyeneket találunk.

Egy kis bajunk is volt a burbonokkal, de megtanítottuk arra őket, hogy a hol két magyar van, ott 500 burbonistának szaladni kell, — ez kérem tény, mert csak nevéktől is úgy reszkettek, mint a nyárlevél. Időnk különben jól telik, mert annyi vig kedélyű fiatal egy laktanyába, mit is tehetne egyebet, mint egyik éléz a másikat kövesse. — Csak a honvágy tesz komolylyá, de ezen is segítünk, mert egyik vagy másik egy-egy hazugsággal áll elő, a mit hallgatni mindnyájunknak oly jól esik. — Ha majd hazamenyünk elfogom mesélni az itt történt dolgokat meg állapotot, de most beosádatot, nem tehetem mert okok visszatartanak.

Helfy nek Túr menyegzőjéről írt tudósítása szerint a kedélyes ünnepélyen hat magyar volt jelen u. m. gr. Bethlen Gergely tábornok, Csudai alezredes, Gyra kapitány, Csernatony, Túrnek fiatal unokaöccse és maga Helfy. A lakoma alkalmával Sacchi tábornok és Bethlen felköszöntései voltak kitűnőbbek. Mint Csernatony írja Turinből, a házasság azért ment oly sebesen véghez, mivel a jegyesek megunták magukról a sok birlapi mendemondát olvasni. A mondóví püspök (a reactionalis párt embere) sok akadályt gördített előbb az esketés elé, mivel egy garibaldista tábornok s egy Bonaparte hercegnő állott előtte egy excommunicált király engedélyével. A szabadban vörös inges tiszték már állíták az oltárt, s így a püspöknek megkele magát adnia.

Schmerling ő nagyméltósága szorgalmasan tanul magyarul; mint a lapok írják már meglehetősen sokra is vitte.

Nemzeti színház. Az országos színházi választmány pártfogása és Follinus János igazgatása alatt álló dalszínház a múlt szombat, sept. 28-dikán a legkedvezőbb körülmények közt nyitá meg előadásai sorozatát, a mennyiben a löverseny és lövásár alkalmával társadalmi körök nem kevésbé élénkültek, a vidékről bejött számos vendékek által az előadásra. Az igazgatóságnak nem is lehet oka panaszra, mert a színház eléggé „zsutfolva” volt, a közönség is meg lehet elégedve, mert az előadások elég érdekesek és sikerteltek voltak.

A megnyitás fenértintett napján Verdinek „Troubadour” című 4 felvonásos népszerű operája adatott; vasárnap Szigligeti vonzó című „II. Rákóczy Ferencz fog-sága,” mely a nagy publikum hazafii érzelmeire élénken hatott; hétfőn Donizetti „Lammermoori Lucijája”; kedden két vigjáték „A 8-dik pont vagy Braziliába vagyom” és „Szamár tej,” mely két utóbbi darabban Szerdahelyi K. jeles színész-vendégünk művészi alakí-

tásai által ritka élvezetben részesíté és zajos tetszésnyilatkozatokra ragadta a közönséget.

Azt alig szükséges megemlítenünk; hogy az első előadást a hazafii kegyeleltre ünnepélyesen ható jelenet előzte meg, a Kőseey néphymnusza, énekelve az egész személyzet által.

POLITIKAI HIREK.

— A „Nord” bécsi levelezője a többek közt így szól: „A békés osztrákoknak csak Magyarország és a szlávok zavarnak nyugalmát. Valóban nem is tréfa dolog, szörnyen kell, hogy zavarja ezen urakat az, hogy Magyarország jogai mindegyre gátul szolgálnak a függő kérdések megoldásában. Montenegró és Hercegovina segélyre híjják az osztrák és török-szlávokat, ki mondja meg, mi lesz ennek a vége? fegyvert fognak-e a magyarok is? én azt hiszem, hogy nem. Annit azonban látok, mikép a Schmerling-mű Ausztriát nem juttatja célhoz. Azt hallám, mikép az osztrák császár birodalmát szlávva akarja átalakítani. Ez, ugyhiszem, végnapja leend az osztrák uralomnak; ha pedig a német elem fog tulsulyal birni, mint most, a mostani szakadás a vételeire huzódik, a szlávok és magyarok szakadásra fognak törekedni s akkor, isten tudja, mi fog történni. Mindkét eset vesztes válságu Ausztriára nézve. Épen most hallok, hogy Ausztria és Törökország közt szövetség készül, vagy már meg is kötötték, s egy harmadikról is van szó, mely más nem lehet, mint Anglia.”

— A „Pays” idézően az „Oest. Ztg.” azon gyanúsítását, miszerint Franciaország a német vámszövetség szét-szakítására céloz, s a német államokat egymástól elkülönítő törekszik, visszavág a kételi pallossal, s azt kérdi, vajjon érdekében áll-e Franciaországnak a német államok szétárlakolása, tán könnyebben egyezkedhetik harmincz állammal, melynek legkisebbje sem a legszerényebb követelésű. Sőt épen megfordítva áll a dolog, Ausztria 8 év óta a szétárlakolásra, azonban sikertelen. Ekkor tehát a Zollvereinbe akart bevetetni, ámde ennek Poroszországnak és az államok nagyobb része elleneségűlt, nem akarván az államok pénzét be nem váltható bankjegyekért adni cserébe. Németország jól tudta, mit cselekszik, mivel ezen esetben az olasz hadjárat költségeit Németország fizetnie volna ki. Ausztriának érdekében áll a vámi szövetség jelen szerkezetének meggyengítése, mivel e szerkezet megengedi ugyan a vámi kereskedelmi szerződést Ausztriával, vagy akár-mely más állammal, de a szövetségbe mint tag Ausztria be nem léphet. Kérdjük tehát, hol kell e társulási törekvés valódi ellenét keresni: Bécsben-e vagy Párisban?”

— A dunai fejedelemségek ügye ismét napirendre került. Franciaország és Anglia nemkülönben a porta is az egyesülés mellett, Porosz, Oroszország és Ausztria pedig ellene vannak. A „Constitutionnel” és szakadást bonczás alá veszi, s e véleménykülönbségről azt mondja, mikép az előrelátható volt, Poroszország határozata iránt — ugymond — még lehet némi kétség, mivel ez a párisi conferentian engedékenynek mutatkozott, azonban Oroszország és Ausztria ellenzéke tisztán állott. De most az a kérdés, miért hát e határozott ellenkező Porosz és Oroszország részéről, midőn a fejedelemség lakói megnyerték magoknak a leginkább érdekelt fél t. i. Törökország helyeslését? Tudjuk, mit felelnek erre Bécsben és Péterváron, azonban itt a nép akaratát, nem pedig a politikai nézeteket kell tekintetbe venni. — Az egész politikai világ ellenzéke nem fogja kétségbe vonhatni — ha kivált Törökország beleegyezik — azt, hogy a dunai fejedelemségeknek jogában áll a román nemzet új átalakítása. — Egyébiránt ha a politikai szempontokat vesszük, — vajjon Francia- és Angolországnak nincs-e joga ugyan ilyenekre hivatkozni? Azonban Londonban és Párisban beleegyeztek abba, hogy ezen az önállóságra érett nép szavát tekintetbe vegyék. A Bukarestben és Jassyban létrejött sajnós politikai kihágások sem jellemén mit sem változtattak, sem politikai helyzetén e népnek, mely Európa gondjára bízta sorsát. Kuza, illetőleg a pártok kormányának lépéseit nem lehet ugyan mind helyeselni, a kormány sok hibát követett el; van azonban mégis valami, a mi e nép mellett szól s ez abban áll, hogy Európa akaratának csendes türelemmel alárendeli magát.

— A Párisban megjelenő félben levő új röpirat, melynek ezime: „Az olasz királyság által a szent szék függetlenségére adott garantíák” mindazon javaslatokat foglalja magában, melyeket az ugynevezett Ricassoli-féle ultimatum tartalmaz. A pápa személyes biztonsága az olasz király lojalitására bíztnak; a sz. szék függetlensége pedig a hatalmak garantíája alá helyezettnek. A sz. atyának valamint e sz. collegium tagjainak személye sérthetetlen és szent. A római államok, valamint sz. Péter öröksége a lakosság kívánsága szerint Olaszországgal egyesítettnek. Róma Olasz-ság fővárosa fogna lenni és egyersmind a pápa székhelye. A pápa Rómában és környékén lévő palotái és jószágai tehermentesek lennének. Jövedelmét az általa bírt államokból befolyó tized fogná némileg képezni; ezen jövedelmet szaporítanak a különböző hatalmak által cath. alattvalóik számának aránya szerint „Péterfillér” cím alatt fizetendő évi járadék. A bibornokok aránylag a különböző országokból választatnának. — Ezen röpiratnak mintegy ellentétképp egy másik fog megjeleni közelebből Guizot-tól, melynek ezime: „Olaszország keresztény szempontból,” a melyben a szerző azt ügykezik bebizonyítani, hogy a pápaság bukása maga után vonná a civilisatio romlását és ez bekövetkezik, ha a világi hatalom elválasztatik az egyháztól.

— Az a hír kering, hogy a porosz király, mindjárt a compignei üszszéjüvel után az osztrák császárt is meg-látogatná Bécsben is pedig külügyminiszterének kíséretében.

— Franciaországnak és Angliának egyiránt érdekében fekszik, hogy az amerikai háború megszűnjön s áruiknak ki- és bevitelét az Atlanti-Oceanon túl a régi rendes állapotba visszahelyezzék. E közös érdek természetesen odaűszünzi a két hatalmat, hogy közösen járjon el ez ügyben. El akarják ismerni a déli államokat, minthogy mind Párisban, mind Londonban alig tartják lehetségesnek az unio. Franciaország különösen hajlandó elismerni a déli államokat.

— Minthogy Stambulban az angol befolyás felülkerek-

kedni készül, a francia sajtó utasítást kapott, többé nem legyengetni a zultán és folyvást jóslni Törökország kikerülhetlen bukását.

A porosz király koronázási ünnepélyén következő fejedelmi vendégek lesznek: az orosz trónörökös nagyherceg, Miksa osztrák főb, a walesi herceg, a szász koronörökös, a bajor herceg, badeni, weimari, oldenburgi és meklenburg-schwerini urak, Koburg-Gotha hg. s a meiningi örökös herceg.

Párisi hír szerint Orosz- és Franciaország Konstantinápolyban egyértelműleg oda működnek, hogy a hercegovinai és montenegrói kérdés megoldása az európai hatalmaknak engedessék át, mint ez a Dunafejedelemségek ügyében is történt.

Ujabb. Pestvármegye bizottmányának katonai erővel szétosztását a „M. Sajtó” következőleg írja le: A bizottmány tagjai, a sept. 30-ra kitűzött ülést megelőzőleg Nyáry Pál első alispánnal, sept. 29-én is magán tanácskozást kívántak tartani, értekezendők a másnapi ülés teendőiről s meghatározandók eljárásukat azon esetre, ha, mint hírlék, a bizottmány törvényes működésében bármi módon háborítatnák.

A bizottmány tagjai már gyülekezni kezdtek az első alispán ur szállásán, midőn délutáni 3 órakor a megyeházát egy őrnagy vezetése mellett egy század gyalog katonaság szállta meg.

Az őrnagy az első alispán urhoz fölmenvén kijelenté, hogy neki ő cs. kir. Felseje parancsából kötelessége mindazok eltávolítását a megyeházából eszközölni, a kik ott nem bírnak lakással s egyáltalában az értekezletet sem engedi meg. E tekintetben az őrnagy ur a rendelet végrehajtását, ha szükséges, erőszakkal is eszközölné.

Az első alispán ur, biztosítá az őrnagy urat, hogy erőszakra szükség nem leend, mert senki sem fog az őrnagy ur által képviselt hatalom ellenében más fegyverrel élni, mint a törvénnyel, mely pedig ez időben nem bír erővel.

Ezzel az első alispán s a nála már egybegyűlt bizottmányi tagok és törvényes tisztikar a katonailag megszállt megyeházát elhagyták, a szeretett főispáni helytartó gróf Károlyi István urhoz menvén, hogy kezébe tegyék le a tisztikarnak azon esetre szóló lemondását, ha a bizottmányi kiterőszak vagy kormánybiztos közbenjöttével feloszlatatnék, vagy ülései felfüggesztetnének.

A főispáni helytartó a tisztikar lemondását azon ígérettel vette át, hogy azon esetben, ha a másnapra kitűzött bizottmányi ülés megtartása szintén gátoltatnék, a m. kir. helytartótanács elnökének kézbesítendő. A levéltárnokot és a közbátorságra felügyelő tisztviselőket pedig felszólította, hogy a hatalom intézkedése helyükön maradjanak.

Sept. 30-án a megszállt őrzetkez reggel jökor még egy század cs. katonaság csatlakozott s a megyeházá kapuit betétvén, a bemenetelt mindenkinek megátolta.

A nép délelőtt nagy csoportokban kezdett gyülekezni a gránátosutczába, esendesen várva a történendőket. Dél-élelőtt 10 óráig semmi újabb esemény nem jöven közbe, az egybesereglett összes tömeg pestmegyei főispáni helytartó gr. Károlyi István urhoz indult s a gróf ur zöldfautezai lakházáig néhány ezerre szaporodva, levett kalappal a „Szózat”-ot énekelte. Ott a kapu előtt megállva, koszorus regényirónk, Jókay Mór, képviselő lelkes beszédet intézett a főispáni helytartóhoz:

E szép beszéd után a mindinkább szaporodó nép a lejött gróft háromszoros harsány éljenben részesíté, s nyugodtan szélylyeloszlott.

Mint halljuk, már a főispáni helytartó is beadta lemondását.

Ugyanazon lap, a fennebbi tudósítás kiegészítéssel még a következő részleteket említi: A megye ideiglenesen visszalépett első alispánja Nyáry Pál a megye pecsétjét a főispáni helyettes kezébe tette le, ki megörözött végett adig, míg törvényes használatára ismét alkalom nyílik, a Nemzeti Múzeumnak adta át. — A főispáni helyettes és első alispán sept. 30-án délen személyesen mentek át Budára, az összes tisztikar visszavonulását helytartósági elnök Károlyi László urnak tudtára adni. A vasárnap délután kezdődött katonas megszállás alkalmával a parancsnokló őrnagy a megyeházba érkezvén a várnagyot és általa Nyáry Pált hívatta. De az első alispán visszaient az őrnagnak, hogy ha vele dolga van, keresse fel ő. Így méltóztatott aztán felsétálni az alispáni szállásra. A megyeházba előtt egész délután és este nagy néptömeg állott, melyet időnként szurotyos gyalogság, és uhlán-osztályok riasztgattak szét. Hogy komolyabb összekeveredés nem történt, leginkább a városi főkapitány erélyes intézkedéseinek köszönhető, a zenét a megyeházba áttelentes Komlóban, s egyéb szomszédos helyiségekben ez estére betiltá, s az utczákra háromszorozva állítá fel a városi drabantokat, hogy a népet szép szóval csendesítsék, s hazamenetelre bírják; nem is lett, hála a gondviselésnek, semmi zavar, azonban azt halljuk, hogy néhány elfogatás mégis történt volna.

A horvátországygyűlés sept. 30-án üléseit tízenöt napig elnapolta 51 tag maradt helytt, kik a bizottmányokban vannak elfoglalva.

A lengyelhatárról sürgönyzik sept. 30-ról, hogy Varsóban a püspökök emlékiratot nyújtottak át a helytartónak, melyben a cath. egyház jogainak helyreállítását kívánják. A helytartó megtagadta az emlékirat elfogadását, mire az érsek így szólott a püspöki gyülekezethez: tartsatok folyvást a néppel; védjétek a haza ügyét és soha se feledjétek, hogy lengyelek vagytok.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

October 2-kán: Nemzeti kölesön 80.40. 5% Metalliques 67.—. Bankrészevény 756.—. Hitel-részevény 133.60. Váltó Londonra 136.25. Ezüst 135.—. Arany 6.54.

September 30-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 67.75. Erdélyi 64.50.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

H I R D E T E S E K.

HIVATALOS.

(315)
Sz. 7837.1861.

Hirdetmény.

(1—2)

Az országos pénzügyi igazgatóság october hava 1-ső napjáról szóló 19040/122. 1861 számú rendelete következtében ezennél közhírré tétetik, hogy a második érvérés alkalmával is ki nem adhatott utvám állomások Thorda (1010 frt kikialtási árral) és Felvincz (2051 kikialtási árral) egy, két vagy három egymásután következő évekre leendő haszonbérbe adása végett a helybeli cs. kir. ker. pénzügyi igazgatóságnál folyó hó 15-ik napján délelőtt nyilvános érvérés fog tartatni. m. kir. ker. pénzügyi igazgatóságnál azon hozzátétellel értesítettnek, hogy személyes meg nem jelentetés esetében a kikialtási árak 10%-val ellátott írásbeli ajánlataikat, a fenn említett nap reggeléig az érintett ker. pénzügyi igazgatósághoz benyújthatják.

A cs. kir. kerületi pénzügyi igazgatóságtól, Kolozsvárt, October hava 2 kán 1861.

(1—3)

Tudósítás.

Mintán némely hadi ruházatok és felszerelések, valamint egy-vászonnemek egészen k sz állapothban megkísértő biztosítása végett, az 1862-dik évre az illető vállalkozási ajánlatok beadására a meghívás minden vállalkozóhoz kihirdetés után már megérte: a magas cs. k. kadijgyi Miniszterium f. é. sept. 10-én 13 ozt. 3598 szám alatt kelt leiratával elhatározta, hogy most már a hadruházati bizottmányoknál az 1862 dik évtlen szükséges egyéb hadruházati és felszerelési anyagok és nemek is ekként biztosítsanak.

Az illető hirdetés a Siebenbürgen Bote nevű hírlap értesítő mellék-lapjában f. é. sept. 27-én és october 2-án és 7-én egész tartalmában meg fog tétetni, és egyszersmint a szebeni, kolozsvári, brassai, szász-sebasi, medgyesi, szászvárosi, fehérvári, besztercei és maros vá árbeli tanácsokhoz azon megkéréssel tétetett át, hogy valamint a nevezetesebb készítőit az illyes anyagoknak és nemeknek, úgy szintén az illető testületeket és cézohat is ezen hirdetésre, mely a nevezett tanácsoknál olvasható, figyelemztessék.

A főhad vezértség felhívatoitnak érzi magát, az általános figyelmet ezen biztosítási tárgyalásra és annak illető hirdetésére ezennél igénybe venni.

A cs. k. főhad vezérsegtől.

(2—3)

Naszódvidék közönsége f. é. sept. hó 12-én tartott hizzottmányi gyűlése folytán 300 f. o.é. fizetéssel ellátott három orvos-sebész állomásra pályázat nyitattik.

A folyamodni kívánók tehát felhívhatnak hogy kérelmeiket illető okmányokkal ellátva f. é. October hó 31. napjáig Naszód vidéke Tisztsegehez Naszódra küldjék be.

(3—3)

(306)
Sz. 6737. 1861

Hirdetés.

Az erdélyi cs. kir. országos pénzügyigazgatóság mint a bányászati főhatóság által köztudomásra adatik, hogy Thoroczkó község határán, a toroczkói vaskőbánya mivélésére és az ahoz tartozó olvasztó művek s vashámorokra nézve egy bánya-megye „Thoroczkói bányászati egylet” név alatt alakult.

Ezen bányamegyéhez tartozik 40, részint még az új bányatörvény életbeléptetése előtt létezett, részint átengedett vaskő bánya-telek 10 alkemence és 11 vashámor; és ezen egylet Thoroczkó község egész határát magában foglalja.

A cs. k. erdélyi országos pénzügyigazgatóság mint bányászati főhatóságtól. Szebenben augusztus 23-án 1861.

NEM HIVATALOS.

(312)

Az idő lejár!

(1—3)

Az idén még csak october végéig lehet mint tagtárs, egy oly intézetbe részt venni, melybe mindenki, maga vagy más számára, egy szükség és szülőkölködés nélküli jövőt biztosíthat; egy intézetbe, melynek naponként növekedő terjedelme tanúsítja, hogy az meny nyire előismerést s méltánylatot talál minden gondolkodó ember előtt.

De hol is lenne lehetséges aránylag oly csekély áldozattal nagyobb előnyű hasznot eszközölni, mint a hol a beadások lelkiismeretes kezelés mellett azon üdvös cél elérésére fordítottak:

„Egyesített erővel egymást kölcsönösen gyámolítani s a szükség, nélkülözés ellen övni, örízni s biztosítani!”

Melyik hasonnemű intézet által elérhető 1 frt. 26 kr. csekély mennyiség által oly gyorsan mint sok százak által egy ily egylet jöltéteményiben részesülni, mely az élőknek uzsorával fizeti vissza bétételeit, s melynek mind e mellett illő uton a bétételeknek mennyisége s az egyes tagok életkora szolgál sinormértékül. A felvétel január 1-jétől october

végéig tart. Ki ezen időt elmulasztja, arra nézve egy egész év, az egész nyugdíjjal együtt elveszett. A jelen évi felvétel utolsó hónapja elkövetkezik.

Vajha minden szülék kiknek gyermekük jövője szívóken fekszik, házaspárok kik élet-társok egykori sorsok iránt nem közönyösek, s minden végre ki jól gondolkodik, sietne a kitűzött idő elfolyása előtt a **Brassói közhasznú nyugdíj intézetbe**, vagyoni körülményeikhez s tehetségi viszonyukhoz mért összeggel részt venni.

Az elmulasztás egykor keserű bánatot szülhetne azon szerencse kedvelteknél, kik dusan arathatnának, ha az előgondoskodási szeretet számukra vetett volna.

Ámbár ezután is minden évben lehetséges ezen intézet jótékonyágában részt venni, **de az egyszer elmulasztottat soha se lehet kipótolni.**

Azon tisztelt közeli s távoli intézeti tagtársak, kik ezen évi bétételbe még hátralékokban lennének, felkértemek ez alkalommal azoknak befizetésével annnyal is inkább sietni, mivel a befizetések october hónapján túli elhalasztása egy egész évi nyugdíj elvesztését vonhatná maga után, midőn alapszabályilag januarius elejétől october utoljái 10 havi hosszú határidő van a fizetések tisztába hozatalára határozva, a még fenn maradt 2 hó, november és december, a sokoldalú számadások tisztába hozatalára kell hogy fordítódjék. Oly rendezés, mely mindennek érdekében áll, midőn a közélet csak ez uton elérhető.

Ezen nyugdíj- intézet igazgatási irodája Brassóban a Roszmarkt nevű helyen lévő 33-ik számú épületben van.

Vidéki ügynökségek.

Beszterczén: Lani Ede urnál. Bukarestben: Frank Edvárd András. Brenndorfen (Rotfalva): Horváth Péter. Csernáfaluban: Binder Lajos. Deutsch-Kreutzon: Schusztar Adolf Mihály urnál. Erked, Bodendorf, Denndorf, Kézd, Klosdorf, Meeburg, Meschendorf és Rahály urnál. Dézen: Bonyhai Nagy János. Debreczenben: Örvény Vilmos. Duppauban (Csehország): A. C. Tichy urnál. Fiumében: Depoli I. Fogarásban: Thimian Frigyes. Fok-Szanyban (Moldova): Römer Frigyes. Gálton: Albrich Vilmos. Gyergyó-Szent-Miklósban: Krisztofán Antal. Halmagyon: Koszta József. Hatzfelden: Telbisz János. Heldsdorfen: Foith János. Honigbergen: Boltres Mihály. Iljefalván: Sára László. Jászvásár (Jassy): Orvostudor Stenner Gottlieb August. Károly-Felérvárt: C. M. Megay. Kassán: Petrich C. Kézd-Vásárhelytt: Csizsár Mihály. Kolozsvárt: Scheil Mihály. Königrützben: Riedel A. R. Krakkóban: Kollner C. Krizbán: Foris Márton. Leschkeirchen: Czamerer József. Marienburgban: Altstädter János. Marosújvárt: Grün Izrael. Maros-Vásárhelytt: Bell Frigyes. Medgyesen: Wachsmann Károly. Mező-Berényen: Kirner Ede. Migliczen (Morva): Dokopil Károly. Nagy-Váradon: Jakab Lőrincz, Lutz Gottier. Pécsen (Magyarhon): Rehák Gusztáv. Szászsebesben: Binder Frigyes. Sopronban: Zügn J. G. Szebenben: Zürn József és Matthias uraknál.

Fő ügykezelők.

Bécsben: Preidl Frigyes. Buda-pestben: Metz Vilmos. Prágában: Krützner testvérek. Prásmáron: Grosz Lőrincz. Rosnyon: Römer Károly János. Köhalomban: Nagelschmidt Ágoston. Segesvárt: Misselbacher Frigyes Károly. Sárkányon: Kraft Károly. Szászvárosban: Leonhard József Frigyes. Seps-Fel-Dobolyon: Bartha András. Szász-Régenben: Wittstock Károly. Szilagy-Somlyon: Lázár János. Seps-Szent-Györgyön: Roll Károly. Szerethen (Bukovina): Quirsfeld Ede. Toroczkón: Koronka Antal. Tordán: Meltzel Samuel. Feketealmon (Zeiden): Kures György és Ziegler Mihály. Uffaluban: Köpe János. Füzes-Patakán (Weidenbach): Török György. Windisch-Grätzen (Alsó-Steyer): Kastner Adolf. Zalában: Sára Zsigmond. Salamban (Gallicia): Schildenfeldi Schiller Leo urak.

(1—1)

(316)

Kiadó szállás.

Belső-farkas utczában 78-ik szám alatt (csaknem szemben a színházzal, a kis megyeház mellett) 3 szoba, konyha, élés- és faskamara, pincze s hii minden órán kiadó; úgy szintén többféle szebb és egyszerűbb bútorok s konyhaeszközök szabad kézből eladók.

(1—3)

(313)

T. cz. megbízóimnak jelenteni kívánom: hogy közelebből a honi törvényekből is kiáll: n az ügyvédi szigorlatot, ennek alapján a méltóságos törvényes Királyi Tablától honi törvényeink szerint megkivántató ügyvédi oklevelet (Stallum agendi) nyertem, és abban az ügyvédség folytatására feljogosítottam.

Kolozsvárt, September 30-án 1861.

Groisz Ferdinánd hites ügyvéd.

(1—4)

(311)

Hirdetményes idézés.

Maros-széki Vadadi Fodor György nejét Kacsó Rózáliát, ki férjét ez előtt több évekel valóperbe idéztette, s a helyett hogy folytatta volna elsőkölt s holléte nem tudatik, inteti s illetőleg idézti, hogy a Maros-széki unitáriusoknak 1862 január 8-án Vadadban tartandó alpapi székén vagy maga vagy személyese által jelenjen meg, ügyét folytassa s magát védje, mint a nevezett férj minden törvényes lépéseket meg fog tenni, hogy házaspári szövetségüket felbontthassa.

Sz. Gerliczen october 1-én 1861.

Farkas György maros-környéki unitárius esperes.